

154. Bijbelstudie over
A RAITORI FU DEN TIN LASI LO FU ISRAEL
DE MYTHE VAN DE TIEN VERLOREN STAMMEN ISRAELS
MITOS ASERET SHIV'TEI YIS'RA'EL HA'AVODIM
מיתוס עשרת שבטי ישראל האבודים

Deel 5: Israëlieten in de verstrooiing

Al eeuwenlang doen de meest merkwaardige en fantastische theorieën de ronde over het lot en de mysterieuze verblijfplaats van de tien stammen van het noordelijke koninkrijk Israël, die als straf voor hun afgodendienst in de Assyrische ballingschap werden weggevoerd en daarna volgens velen spoorloos uit de geschiedenis zijn verdwenen en daarom als 'de verloren tien stammen' worden aangeduid. Toch hoe verloren zijn de 'verloren' stammen eigenlijk? Zijn ze echt nooit boven water gekomen? Op deze vraag zullen wij in deze studiereeks een antwoord proberen te vinden. We zijn inmiddels bij de laatste aflevering aangekomen.

Korte samenvatting en conclusies vorige studie

De vorige keer hebben we ons met N'chem'ya [Nehemia] bezig gehouden, die in het jaar 445 v.g.t. door koning Artaxerxes I [Artachsasta] werd aangesteld als landvoogd [gouverneur] van de provincie Juda. Doordat hij ervoor zorgde, dat de Shabat weer in ere gehouden werd en het volk de tienden weer aan de Levieten afleverde en er een einde maakte aan gemengde huwelijken met afgodendienaars, herstelde hij de positie van Israël als het volk van G'd. De Israëlieten waren weer terug in hun eigen land, ze hadden een zelfstandige status verkregen, Jeruzalem was herbouwd met nieuwe sterke muren en er was een nieuwe tempel, die zelfs mooier was dan de vorige. De offerdienst was hervat, het volk hield zich weer strikt aan de voorschriften van de Tora en had zijn leven opnieuw aan de Eeuwige toegewijd. Alle dertien stammen waren vertegenwoordigd onder de teruggekeerde Israëlieten, maar geen enkele stam was in zijn geheel teruggekeerd. De overgrote meerderheid van de Israëlieten bleef in de diaspora wonen, omdat ze daar een nieuw bestaan hadden opgebouwd. Dat is de reden, waarom er nu nog steeds meer Israëlieten buiten dan binnen het land Israël vertoeven, niet alleen die van de zogenaamde tien 'verloren' stammen, maar van alle dertien! Verder hebben we geconstateerd, dat er zowel in het land zelf alsook in de ballingschap een onderlinge vermenging heeft plaats gevonden alsook een assimilatie met de lokale bevolking, waardoor er van afzonderlijke stammen niet meer gesproken kon worden, hooguit van individuele personen of groepen die nog wisten uit welke stam ze afkomstig waren. Al sinds de splitsing van Juda en Efraïm in de tijd vóór de ballingschap werd iedereen, die aan de Eeuwige trouw is gebleven en tot G'ds volk wilde behoren als 'Judeeër' (Yehudi) aangeduid omdat hij zich bij het koninkrijk Juda aansloot. Zo werd 'Jood' (Yehudi) ook in het Perzische Rijk het verzamelbegrip voor alle Israëlieten die niet geassimileerd waren, maar hun eigen identiteit bleven bewaren. Dat zien wij heel duidelijk in het boek Esther. Alle Israëlieten, die na de terugkeer van hun volksgenoten naar het land der vaderen in de 127 provincies van het Perzische Rijk waren achtergebleven, worden in dit boek 'Joden' genoemd, ongeacht uit welke stam ze afkomstig waren. In andere bijbelboeken zijn 'Joden' en 'Israëlieten' uitwisselbare begrippen, die naast elkaar en door elkaar heen worden toegepast op hetzelfde volk! De profetie van Ezechiël is dus wat dat betreft inderdaad uitgekomen: Efraïm en Juda zijn inmiddels herenigd! De dertien stammen zijn samen één volk geworden: het Joodse volk! Daarom zal ik in dit laatste deel van deze studiereeks het woord 'Joden' dan ook toepassen op alle Israëlieten en niet alleen op die van de stam Juda.

Waar zijn de Israëlieten gebleven?

Waar de ballingen uit het Tienstammenrijk Israël in het jaar 722 v.g.t. door de Assyrische koning Sargon II in eerste instantie naartoe werden gebracht staat duidelijk in de TeNaCH beschreven:

naar Chalach, naar het gebied langs de rivier de Chabor, naar Gozan, en naar de steden van Medië (2 Kon. 17:6, 2 Kon. 18:11 en 1 Kron. 5:26). Ook waar in de jaren 597, 586 en 582 v.g.t. de ballingen uit het Tweestammenrijk Juda door de Babylonische koning Nebukadnessar naartoe werden gebracht, staat in de TeNaCH beschreven: naar Babel (2 Koningen 24:15 en 2 Kronieken 36:20), naar het land Sinear (Dan. 1:2) en naar het gebied langs de rivier de Kebar (Ezech. 1:1-3, 3:15 en 3:23). Chalach hebben we geïdentificeerd met het Assyrische Halahhu in het Iraakse deel van Koerdistan ten noordoosten van Mosul, het bijbelse Nineve. De tweede locatie is de rivier de Chabor, die in het Arabisch Khābūr heet, een oostelijke zijrivier van de Eufraat in het noordwesten van Mesopotamië, die in het Turkse deel van Koerdistan ontspringt en zuidwaarts naar Syrië stroomt. Aan de bovenloop van de Chabor ligt aan de oostelijke oever de puinheuvel Tall Halaf, waaruit in de jaren 1911 tot 1929 de ruïnes van derde locatie, de stad Gozan werden opgegraven. De steden van Medië, die als vierde locatie voor de ballingen uit Israël genoemd worden, bevinden zich in het huidige Iran. Babel ofwel Babylon, de hoofdstad van het Babylonische Rijk aan de rivier de Eufraat, waar de ballingen uit Juda in eerste instantie naartoe werden gebracht, ligt 80 km ten zuiden van Bagdad in het huidige Irak. Het land Sinear is beter bekend als Sumerië, een landstreek in het zuidelijke deel van Mesopotamië. Ook de rivier de Kebar konden we achterhalen. De meeste bijbelse geografen hebben de Kebar met de op spijkerschrifttabletten vermeldde naru Kabarū [grote kanaal] geïdentificeerd, die in de stad Nippur gevonden zijn, zo'n 85 km ten zuidoosten van Babylon. In de diverse schriftgedeelten zien we dus een aantal aanwijzingen over de verblijfplaatsen van de tien stammen in Boven-Mesopotamië en die van de twee stammen in Sumerië. Dat ze daar niet gebleven waren, maar zich later vanuit hun eerste vestigingsgebieden verder over alle 127 provincies van het hele Perzische Rijk van India tot Afrika en zelfs tot ver daarbuiten gingen verspreiden blijkt niet alleen uit historische bronnen, maar vooral ook uit de geschiedenis zelf. Dat er ook Joden in Nederland, Duitsland en de rest van Europa zijn wisten we al en wat er met hen gebeurd is weten we ook. Daar zal ik het dus verder niet over hebben. Ook het verschil tussen Ashkenazische en Sefardische Joden is doorgaans bekend. Ook daar hoef ik dus niet nader op in te gaan. Wat ik in dit laatste deel van deze studiereeks voornamelijk met u wil delen is het lot van de Israëlieten in gebieden, waar we over het algemeen niet zo veel over horen, en die nu bij mondjesmaat weer in het nieuws komen vanwege de actuele gebeurtenissen in het Midden-Oosten, Afrika en Azië. Israël staat aan de vooravond van een onvoorstelbaar grote remigratiegolf. Zoals Europa momenteel letterlijk overspoeld wordt door vluchtelingen, zo zal Israël in de nabije toekomst overspoeld worden met de nakomelingen van de weggevoerde Israëlieten uit de hele wereld! Er is tegenwoordig bijna geen land en geen volk te bedenken, waar er in de loop van de geschiedenis geen Joodse gemeenschappen zijn geweest. Ook in Suriname had je voeger veel Joden en Paramaribo staat bekend als één van de weinige steden op aarde, waar een Joodse synagoge broederlijk naast een islamitische moskee staat en de beide burens zeer vriendschappelijke betrekkingen met elkaar onderhouden. Suriname was overigens één van de locaties, waar men na de oorlog de miljoenen ontheemde Joden wilde huisvesten, als de staat Israël niet was gesticht. Wist u dat? En was het u bekend, dat de oudste synagoge van het westelijk halfrond op Curaçao staat en nog steeds als zodanig gebruikt wordt? En wist u ook, dat het oud-Japanse schrift opmerkelijke overeenkomsten vertoont met het Paleo-Hebreeuws? Hoe is dat mogelijk? Maar wat nog veel mysterieuzer is, is een grote kei, die in de woestijn van New Mexico nabij Las Lunas werd gevonden met een ingegraveerde versie van de Tien Geboden in het Paleo-Hebreeuws uit een tijd lang voordat de eerste Europeanen naar Amerika kwamen. Ook in een grafheuvel 15 km ten zuiden van Newark in Ohio is een gegraveerde steen gevonden met een beknopte versie van de Tien Geboden in Paleo-Hebreeuws. Aan de voorzijde bevindt zich een figuur, die aan de hand van de lettertekens boven zijn hoofd is geïdentificeerd met Moshe [Mozes]. Hoe komen deze stenen naar Amerika? Eveneens in de buurt van Newark in Ohio werd in 1860 een sluitsteen gevonden met vier oude Hebreeuwse inscripties, maar de wel bekendste vondst in dit verband is 'de steen van Bat Creek', die in 1889 bij opgravingen gevonden werd in oostelijk Tennessee en door experts gedateerd wordt in de eerste of tweede eeuw van de gangbare jaartelling. Ook op deze steen staan oud-Hebreeuwse lettertekens, waarvan sommigen zijn vertaald met: "voor Judea". De enige logische verklaring zou dan moeten zijn, dat er sommige Israëlieten de oceaan overgestoken moeten zijn. Laten we nu eerst een aantal landen bekijken die destijds tot de 127 provincies van het Perzische Rijk

behoorden en waar grote Joodse gemeenschappen achtergebleven zijn, om te beginnen bij de Koerdische gebieden, waar het allemaal begon.

Koerdistan

In deel 2 van deze studiereeks kwamen wij tot de conclusie, dat de meeste ballingen uit de tien stammen van Israël naar het noorden van Mesopotamië werden gedeporteerd en voornamelijk in de huidige Koerdische gebieden werden gehuisvest. Deze bevindingen werden bevestigd door nieuw genetisch onderzoek dat heeft aangetoond, dat de Joden en Koerden aanzienlijke overeenkomsten met elkaar hebben en dat er tussen Joden en Koerden zelfs nog een grotere genetische verwantschap is dan tussen Joden en Arabieren. Onderzoekers van de Hebreeuwse Universiteit vonden dit een sensationele ontdekking die ze niet hadden verwacht gezien het feit, dat de Koerden in tegenstelling tot de Arabische volken niet van Semitische afkomst zijn. Om deze reden kunnen de Koerden en de Joden volgens mij niet dezelfde voorouders hebben zoals door sommigen wordt verondersteld. Wat mij aannemelijker lijkt is de mogelijkheid, dat er een vermenging heeft plaats gevonden tussen de Israëlitische ballingen in Koerdistan en de lokale bevolking. Dat zou de genetische overeenkomst gemakkelijk kunnen verklaren. Zo hebben talrijke Koerden Joodse genen zonder het zelf te weten. De tegenstander van G'ds volk weet het natuurlijk wel en dat zou misschien de reden kunnen zijn waarom de Koerden door vrijwel iedereen gehaat worden. Een zelfstandige Koerdische staat wordt hen door niemand gegund en zo bleef hun land eeuwenlang bezet en verdeeld over meerdere landen. Ze stonden er altijd alleen voor, want ze hadden geen vrienden. De enige vriend die ze hebben, zo werd recentelijk door een Koerdische meneer van Joodse afkomst tegen mij gezegd, is Israël! De Israëli's steunen hen op verschillende manieren, zei hij, zonder daar verder over in detail te treden. Koerden voelen zich verwant met de Israëli's omdat beiden omringd zijn door vijandige volken en steeds moesten vechten om te overleven, maar zo nu blijkt gaat deze verwantschap zelfs nog verder door de aangetoonde genetische overeenkomsten. Toch niet alle kinderen Israëls vermengden zich met de lokale Koerdische bevolking. Velen bleven vasthouden aan hun eigen geloof en cultuur en trouwden alleen met hun volksgenoten. Zo leefde er door de eeuwen heen een grote Joodse gemeenschap in de Koerdische gebieden, vooral in het Iraakse gedeelte. Zo woonden destijds veel Joden vooral in de vroegere handelsstad Koya, maar ook in kleinere dorpen zoals Barzan, waar ze bescherming kregen van de Barzani-stam. Na ruim 3000 jaar van aanwezigheid in de Koerdische regio kwam daar eind jaren veertig en begin jaren vijftig van de vorige eeuw echter een einde aan toen de Koerdische Joden massaal naar de nieuwe staat Israël waren gevlucht omdat ze door de Arabieren werden vervolgd. De Joden die om welke reden dan ook noodgedwongen moesten achterblijven, bekeerden zich tot de islam om aan vervolging te ontkomen en staan sindsdien als moslims te boek voor de buitenwereld. Achter gesloten ramen en deuren houden ze echter tot op heden hun Joodse tradities en g'dsdienstige gebruiken in ere, die hen door hun ouders en grootouders werden overgeleverd. Ook mijn Koerdische gesprekspartner was zich zeer van zijn Joodse afkomst bewust en hij vertelde mij, dat zijn moeder hem als kind alles over de Shabat vertelde, maar helaas nooit in praktijk kon brengen uit angst voor de Arabische burens, want in Koerdistan wonen natuurlijk niet alleen Koerden. Zijn vader luisterde zelfs in het geheim naar uitzendingen van Radio Israël. Nu is het tij vanwege de oorlog echter aan het keren en beginnen steeds meer Koerden Israël te waarderen en hun Joodse genen te koesteren, althans in het Iraakse gedeelte van Koerdistan. Er zijn al plannen om voor het eerst na vele decennia weer een synagoge op Koerdische grond te bouwen en er is zelfs een vertegenwoordiger van de Joodse gemeenschap aangesteld bij het Koerdische ministerie van religie. Zo lijkt het Joodse leven in het door haat en oorlogsgeweld zo verscheurde Koerdistan weer zachtjes en voorzichtig terug te keren zoals een groen takje uit een verdorde boom...

Iran

Het belangrijkste gebied van het voormalige Perzische Rijk is natuurlijk het huidige Iran. Dat was het oorspronkelijke land van de Meden en Perzen. De rest waren veroverde buurlanden. Zo behoorden de Perzische ofwel Iraanse Joden door de eeuwen heen tot de grootste Joodse gemeenschappen in het hele Perzische Rijk. Volgens de officiële cijfers van de Iraanse regering

wonen op dit moment nog ongeveer 9.000 Joden in Iran, maar volgens de Joodse leiders zijn het er rond de 20.000 of zelfs 25.000. Vóór de Iraanse revolutie in 1979 leefden er ruim 100.000 Joden in Perzië. Ondanks de haat van de huidige machthebbers tegen de staat Israël wordt de Joodse gemeenschap door de Iraanse regering beschermd en hoeft daarom ook niet bang te zijn voor aanslagen of aanvallen. De deuren van de synagogen zijn tijdens de diensten gewoon open en bewakers zijn niet nodig omdat de veiligheid van de Joden als beschermde minderheid in een fatwa van Ayatollah Khomeini is vastgelegd. De Joden mogen derhalve hun geloof vrij belijden en de feestdagen vieren. Alleen is het wel zo, dat de Shabat in Iran niet erkend is als een vrije dag en dat dus ook de Joden net als iedereen op Shabat gewoon moeten werken en naar school gaan. Desondanks zijn de meeste Joden toch wel erg religieus, dragen Tzitzit en Kipa en onderhouden de Tora binnen de grenzen van de toegestane mogelijkheden. Ze hebben zelfs een eigen vertegenwoordiger in het Iraanse parlement, die hun zaken behartigt. Zo zijn er in diverse steden in het hele land actieve Joodse gemeenschappen. Alleen al in de hoofdstad Teheran zijn er vijf Joodse scholen en dertien drukbezochte synagogen, ruim een derde van alle synagogen in het land. Daarnaast zijn er in Teheran ook nog diverse koshere restaurants en zelfs een Joods ziekenhuis. Dus op zich valt het leven voor de Joden in het streng shi'itische land wel mee, maar ze moeten toch uitkijken met wat ze doen en wat ze zeggen. Natuurlijk mogen ze geen pro-Israëlische uitlatingen doen en een rechtstreeks bezoekje aan de familie in Tel Aviv brengen zit er uiteraard ook niet in. En zeker geen bezoek aan de Tempelberg en de Kotel, de Klaagmuur. Maar daarvoor in de plaats is er voor hen in eigen land wel een andere bedevaartsoord, die zeker de moeite waard is om te bezoeken. In de op een hoogvlakte in het westen van Iran gelegen stad Hamadan staat de uit de veertiende eeuw stammende graftoren van Ester, die nog steeds één van de belangrijkste pelgrimsoorden in het Iraanse Jodendom is. Het mausoleum, dat op de fundamenten van een gebouw uit de vijfde eeuw v.g.t. gebouwd is bevat een crypte met twee marmeren tombes, die volgens de overlevering de stoffelijke resten van de Joodse koningin Esther en haar oom Mordechai bevatten. Ik ben er zelf nog nooit geweest, maar ik heb het gevoel dat het daar met Purim altijd hartstikke druk is...

Irak

Joden behoorden tot begin jaren vijftig tot de belangrijkste bevolkingsgroepen in Irak. Toch nadat in 1948 de staat Israël werd uitgeroepen, werden zij zeer vijandig bejegend en gediscrimineerd, hetgeen uiteindelijk heeft geleid tot een massale uittocht van ruim 150.000 Joden. In 1904 vormden de Joden nog een derde van de totale bevolking van de hoofdstad Bagdad en evenals in het huidige Iran hadden de Joden ook in Irak oorspronkelijk eigen woonwijken en synagogen. Zo was bijvoorbeeld de synagoge van Al-Qosh ten noorden van Mosul een belangrijke pelgrimsoord, want men kwam daar om te bidden bij de graftombe van de profeet Nachum [Nahum]. Nachum, wiens naam in het Hebreeuws 'trooster' betekent, was een van de kleine profeten, die reeds de ondergang van het Assyrische Rijk profeteerde. Tot ongeveer zesenzeftig jaar geleden trok de graftombe jaarlijks duizenden Joodse pelgrims, maar na 1950 werden de Joden uit de hele regio verjaagd. Tegenwoordig is er van deze historische synagoge uit het jaar 600 v.g.t. weinig meer dan een ruïne over en zijn de stoffelijke resten van de profeet overgebracht naar de nabijgelegen Chaldeese Michakerk. Al Qosh, waar in het begin van de vorige eeuw nog duizenden Joden woonden, die nu allemaal weg zijn, ligt weliswaar buiten de Koerdische regio, maar valt wel onder de bescherming van de Koerdische Peshmerga, die het gebied dapper hebben verdedigd. In de plaats Al-Qifl, in de regio Hilla, het antieke Babel, is de graftombe van Y'chez'q'el [Ezechiël], te bewonderen. Hij behoort tot de grote profeten in de Hebreeuwse Bijbel. In deel 2 van deze studiereeks heb ik het een en ander over hem geschreven en enkele teksten uit zijn geschriften geciteerd. Hij was één van de 10.000 Joodse ballingen, die in het jaar 597 v.g.t. naar Babylonië werden weggevoerd en zich heeft gevestigd in Tel-Aviv aan de rivier de Kebar, die in het Akkadisch Kabar genoemd werd. Hij profeteerde in dezelfde tijd als Dani'el [Daniël] en Yir'm'yahu [Jeremia]. Zijn graftombe is nu weer vrij te bezoeken. Helaas kwam de graftombe van de priester Ez'ra, die in het zevende regeringsjaar van koning Artaxerxes, het jaar 458 v.g.t., de tweede groep Israëlieten uit de ballingschap naar Jeruzalem terugbracht, niet zo goed van af. De prachtige graftombe met Hebreeuwse inscripties en een koepel van blauwe mozaïeken, die zich in Al-Uzair bevindt op de westoever van de Tigris, in de buurt van Basra in het zuidoosten van Irak, werd helaas

grotendeels verwoest in het oorlogsgeweld. Toch niet alleen de graftombe zelf is vernield, maar ook de bijhorende synagoge en moskee, want de schrijn was eeuwenlang zowel een islamitisch als een Joods heiligdom. Op 25 juli 2014 werd in Mosul de graftombe van Set, de zoon van Adam opgeblazen, maar voor zover ik weet is de graftombe van Adam en Noach in Najaf, 160 kilometer ten zuiden van Bagdad, nog onaangetast evenals de graftombe van de profeet Daniël [Daniël] in de citadel van Kirkūk op een berg in het Iraakse gedeelte van Koerdistan. Deze graftombe was oorspronkelijk een synagoge, later een christelijke kerk en nu een moskee. Zoals de synagoge er niet meer is, zo zijn er ook geen Joodse pelgrims meer om de graftombe te bezoeken. Tussen mei 1950 en augustus 1951 werden er in de Operatie Ezra & Nehemia ruim 110.000 Joden vanuit Irak naar Israël gevlogen, waaronder 18.000 Koerdische Joden. Via Iran ontsnapten nog eens 20.000 Joden naar Israël. In 2008 woonden er nog slechts enkele tientallen Joden in Irak en nu voor zover ik weet helemaal niemand meer. Zo kwam er na bijna 3.000 jaar een einde aan de Joodse aanwezigheid in dit deel van het oude Babylonische Rijk waarheen hun voorouders destijds in ballingschap werden gevoerd.

Turkije

Het derde belangrijke land op het grondgebied van het toenmalige Assyrische, Babylonische en Perzische Rijk waarin de Israëlieten in ballingschap vertoefden, is het huidige Turkije, dat tot de stichting van de staat Israël een aanzienlijke Joodse populatie had. Zo telde het aantal Joden in Turkije tijdens de Tweede Wereldoorlog nog 125.000, maar in 1948 emigreerde het merendeel daarvan naar de nieuwe Joodse staat. Momenteel wonen naar schatting nog slechts tussen de 17.000 en 22.000 Joden in Turkije, waarvan ruim 97% van Sefardische afkomst. Zij zijn de nakomelingen van de 250.000 Spaanse en Portugese Joden, die als gevolg van de inquisitie in 1492 moesten vluchten en zich in het toenmalige Ottomaanse Rijk mochten vestigen. In de 300 jaren die daarop volgden, bloeide het Joodse leven in het land, dat voor hen een toevluchtsoord geworden is. Zo werd daar o.a. de *שלחן ערוך* Shul'chan Aruch geschreven, het belangrijkste Joodse wetboek, alsook *לכה דודי* Lecha Dodi, het bekende gebed, dat wereldwijd op Erev Shabat gezongen wordt. Toch al vele eeuwen eerder, al sinds de 5^e eeuw v.g.t., hebben Joden geleefd in wat nu Turkije is. Zo zijn er langs de kusten van de Egeïsche Zee, de Middellandse Zee en de Zwarte Zee resten van Joodse nederzettingen gevonden en in de buurt van Izmir werden de ruïnes van een synagoge uit het jaar 220 v.g.t. opgegraven. Reeds in bijbelse tijden speelde Turkije een belangrijke rol voor het Joodse volk. Zo bevond het hof van Eden, het Paradijs, zich volgens de Duitse archeoloog Klaus Schmidt zeer waarschijnlijk niet in Irak, zoals door velen werd verondersteld, maar in het gebied rondom Göbekli Tepe in het Koerdische gedeelte van Turkije vlakbij de Syrische grens tussen de rivieren Eufraat en Tigris. Hier werden resten van een onbekende beschaving gevonden, die volgens sommige wetenschappers haar oorsprong zou vinden bij de eerste mensen, vlak nadat deze uit het Paradijs verdreven waren. Deze archeologische opgravingen hebben in elk geval wel aangetoond, dat Göbekli Tepe al bewoond was in de tijd die nu bekend staat als de tijd van de jagers en verzamelaars en dat de overgang van de jacht naar de landbouw hier plaatsgevonden moet hebben. Voor de juiste ligging van het Hof van Eden, in het Hebreeuws *גן־עדן* Gan Eden genaamd, staan er twee aardrijkskundige aanwijzingen in de Tora: de rivieren Eufraat en Tigris, die allebei in oostelijk Anatolië ontspringen en twee Britse geleerden hebben aangetoond, dat ook de beide andere rivieren, de Pishon en de Gichon in datzelfde bergland ontspringen, zij het onder andere namen. Eveneens in Koerdisch gebied in het zuidoosten van Turkije ligt de oude stad Haran, ooit het centrum van de Mesopotamische cultuur. Volgens de lokale overlevering zou dit de plaats zijn, waar Adam en Eva heengingen nadat zij uit het Paradijs verbannen waren. En laat dit nu toevallig ook hetzelfde Haran zijn in Padan Aram in het noorden van Mesopotamië, waar Terach samen met zijn zoon Av'ram, zijn kleinzoon Lot en zijn schoondochter Sarai vanuit Ur der Chaldeeën naartoe zijn getrokken op weg naar Kanaän (*בראשית* B'reshit 11:31-32). In plaats van verder te trekken besloten ze om in Haran te blijven, waar Terach is gestorven. Gezien het feit, dat Haran in hoofdstuk 24, vers 10 de stad van Nachor genoemd wordt, neem ik aan dat ook deze broer niet in Ur der Chaldeeën achtergebleven is, maar zich eveneens in deze stad in Mesopotamië heeft gevestigd. Wij weten allemaal wel, dat Av'ram in hoofdstuk 12:1 de roeping kreeg, om uit zijn land en uit het huis van zijn vader weg te trekken en in de

verzen 4 en 5 lezen wij, dat hij samen met zijn vrouw en zijn neef vanuit Haran naar Kanaän vertrok, maar waar ik vaak overheen gelezen heb is de aanwijzing, dat zijn vader Terach destijds blijkbaar dezelfde roeping gekregen moet hebben, want volgens hoofdstuk 11, vers 31 was hij immers al met zijn gezin op weg naar Kanaän. En waar ik eigenlijk ook nooit bij stil heb gestaan is het feit, dat de stad Haran in Turkije ligt, en niet in Irak zoals ik altijd ten onrechte veronderstelde. Dien ten gevolge kwamen dus ook Riv'qa [Rebekka], Rachel en Lea niet vanuit Irak naar Kanaän, maar vanuit Turkije! Interessant! Maar dat is nog niet alles. Het is opmerkelijk dat ook de berg Ararat, waarop de Ark van Noach na de zondvloed terecht was gekomen, zich in Turkije bevindt. Toeval? Maar ook in de eindtijd zal Turkije een belangrijke rol spelen. Wist u bijvoorbeeld, dat alle zeven gemeenten die in Openbaring 2 en 3 zo uitvoerig beschreven worden, zich in Turkije bevinden? Waarom zijn juist deze zeven plaatsen zo belangrijk dat Yochanan van Yeshua de opdracht kreeg, om brieven aan de engelen van deze gemeenten te schrijven? In het kader van deze studie zal ik daar verder niet nader op ingaan, maar ik wilde daarmee slechts aantonen, dat Turkije een land is, dat altijd een cruciale rol heeft gespeeld in de geschiedenis van G'ds volk Israëel en mogelijk ook in toekomst zal blijven spelen.

Centraal-Azië

De Buchara-Joden, in het Hebreeuws בוכררים Bucharim genaamd, zijn Joden uit Centraal-Azië die Buchori spreken, een Perzisch dialect. Hun naam komt van het vroegere Emiraat Buchara, het huidige Oezbekistan en Tadzjikistan, dat ooit een aanzienlijke Joodse gemeenschap heeft gehad, vooral in de hoofdstad Buchara en de bekende handelsstad Samarkand. Velen van deze Buchara-Joden beweren nakomelingen te zijn van Israëlitische ballingen uit de stammen Issachar, Naftali en Efraim. Dat de voorouders van sommigen daadwerkelijk tot de stam Issachar zouden behoren zou best kunnen, want één van de meest voorkomende namen onder hen is Issacharov. De Joodse gemeenschap in Buchara werd reeds in de Babylonische Talmud genoemd door Rabbi Sh'mu'el bar Bisna, die naar Margiana gereisd was en vreesde, dat de wijn van de daar woonachtige Joden niet kosher was. (עבודת זרה Avoda Zara 31b). Ondanks het feit, dat de Bucharim meer dan tweeduizend jaar waren afgesneden van de rest van Joodse wereld wisten ze toch op de een of andere manier hun Joodse identiteit te bewaren en ontwikkelden zelfs een geheel eigen muziektraditie, de Shash'maqam en een eigen kledingstijl. Toen de laatste Emir na de Russische Revolutie werd verdreven en de Sovjetrepubliek Buchara werd uitgeroepen, verslechterde de situatie voor de Joden, die massaal het land ontvluchtten. Tussen de jaren '20 en '30 zijn duizenden Bucharim naar Palestina geëmigreerd omdat ze van de communisten hun geloof niet meer mochten belijden, hun eigendommen in beslag werden genomen en velen van hen werden gearresteerd. Anderen vestigden zich in Kazachstan, Turkmenistan, Kirgizië, Afghanistan en Pakistan. De echte grote Exodus van Buchara-Joden naar Israëel en Amerika vond echter tussen 1972 en de late jaren '80 plaats. Begin jaren '90 was er bijna niemand meer over. Bijna alle Bucharim hebben hun woonplaatsen in Centraal-Azië verlaten om elders een nieuw bestaan op de bouwen. Één enkele synagoge is er nog over in Peshawar en in Karachi worden er nog twee synagogen en een paar Joodse begraafplaatsen door Buchara-Joden onderhouden en gebruikt.

Afghanistan en Pakistan

Ook in Afghanistan en Pakistan, die destijds beiden tot het Perzische Rijk behoorden, hebben belangrijke archeologische vondsten aangetoond, dat talrijke Israëlieten, die in ballingschap waren weggevoerd, zich daar hebben gevestigd. Zo zijn er in de buurt van de stad Netchaset een aantal inscripties gevonden, die in het Paleo-Hebreeuwse op rotsen waren gegraveerd en vlakbij Herat in Tehcharan zijn er oude graven gevonden met teksten in de Perzische en in de Hebreeuwse taal. Verder bevindt zich in het 'Dar el Amman' Museum in Kabul, de hoofdstad van Afghanistan, een steen met Hebreeuwse opschriften, die gevonden is in Kandahar. Dat zijn echter niet de enige sporen van een vroegere Joodse aanwezigheid in deze contreien, want de ongeveer zeven miljoen Pathanen ofwel Pashtuns, die vooral in het zuiden en en zuid-oosten van Afghanistan en het westen en noord-westen van Pakistan wonen en waartoe ook de Taliban behoren, vertonen - geloof het of niet - opmerkelijke overeenkomsten met de Joden. Zo wordt de besnijdenis bijvoorbeeld evenals bij de Joden op de achtste dag na de geboorte

uitgevoerd, terwijl dit bij de Moslims pas op twaalfjarige leeftijd gedaan wordt. Men kent een traditie van rein en onrein gevogelte alsook het verbod op de combinatie van vlees met melk. Ook is het verboden, om op Shabat te werken en oudere Pathaanse vrouwen steken op de vrijdagavond zelfs kaarsen aan. Sommige mannen dragen een gebedsmantel met kwasten. Dat is voor ons bijna onvoorstelbaar bij zo een streng islamitische bevolkingsgroep. Maar uw mond zal helemaal van verbazing openvallen als u Afghanen ziet met Hebreeuwse amuletten en Davidsterren! En toch is dit onder de Pathanen wel gebruikelijk. Maar dat is nog niet alles. De namen van de Pathaanse clans lijken zelfs heel veel op de namen van de twaalf stammen van Israël. Ik zal slechts enkele voorbeelden noemen: de naam van de clan Ashuri is gelijk aan die van de stam Asher [Aser], Rabani is gelijk aan R'uveu [Ruben], Jaji is gelijk aan Gad, Shinwari aan Shim'on [Simon], Daftani aan Naftali [Naftali], Levani aan Levi enzovoorts. Alles wijst er dus op dat de Pathanen Joodse voorouders hebben. Er waren dus redenen genoeg voor het Israëlische ministerie van Buitenlandse Zaken voor het besluit, een onderzoek van de Indiase geneticus Shahnaz Ali van het Institute of Immunohaematology in Mumbai te financieren om vast te stellen of de Pathanen daadwerkelijk van de Israëlieten afstammen, die daar in de ballingschap terecht waren gekomen. Het onderzoek wordt in India uitgevoerd omdat het nu onmogelijk is om DNA-monsters in Afghanistan en Pakistan te verzamelen. In Malihabad vlakbij Lucknow, de hoofdstad van Uttar Pradesh in Noord-India, kunnen wetenschappers daarentegen rustig en vooral veilig onder Pathanen werken om de juistheid van hun vermeende Joodse oorsprong vast te stellen. Shahnaz Ali is inmiddels druk bezig met het bestuderen van de bloedmonsters die zij heeft verzameld van de Afridi Pathanen in Malihabad. Professor Navras Jaat Aafreedi van de universiteit van Lucknow, zelf een etnische Pathan, schreef op zijn blog: "Het zou een echte sprong voorwaarts zijn als we nauwkeurig kunnen bepalen dat de Pathanen van Joodse afkomst zijn." De resultaten zullen naar het Technion-instituut in Haifa gestuurd worden, waar het onderzoek voltooid wordt. Ik vraag me af hoe de Pathanen zullen reageren als zij inderdaad de nazaten van Israëlieten blijken te zijn...

India, Nepal en Birma

In Esther 1:1 lezen wij, dat ook India deel uitmaakte van het Perzische Rijk en gezien het feit, dat de Joden verspreid over alle 127 provincies van dit rijk leefden, moeten er dus ook Joodse gemeenschappen in India geweest zijn. Dat klopt inderdaad. Sterker nog: ze zijn er nog steeds! In verschillende delen van het land zijn er kleine en zelfs hele grote Joodse gemeenschappen, waarvan de B'nei M'nashe in Noordoost-India de bekendste is omdat ze regelmatig het nieuws gehaald hebben. Zij zeggen nakomelingen te zijn van de stam M'nashe [Manasse], die in 722 v.g.t. naar Assyrië gedeporteerd werd. Volgens hun overleveringen werden hun voorouders in het huidige Irak en Afghanistan gehuisvest, van waaruit een deel van hen verder trok naar Zuid-China, maar vanwege vervolging zuidwaarts trokken naar India. Sindsdien leeft het Shinlung- of Kukivolk, zoals de B'nei M'nashe ook wel genoemd worden in de bergachtige grensgebieden van India en Nepal alsook in de Indo-Birmese jungle. Sinds 2005 is deze groep van ruim 10.000 Indiase Joden in Israël officieel erkend als afstammelingen van de gedeporteerde Israëlieten, omdat er op basis van historisch, antropologisch en genetisch onderzoek overtuigend bewijs is geleverd dat de voorouders van dit volk inderdaad afkomstig waren uit Israël en door de eeuwen heen hun Joodse tradities en gebruiken hebben behouden. Dit onderzoek naar de oorsprong van de B'nei M'nashe werd niet alleen gedaan door wetenschappers, maar vooral ook door een speciale commissie van rabbijnen onder leiding van opperrabijn Shlomo Amar. Sinds de officiële erkenning van de B'nei M'nashe als Joden is de organisatie Shavei Yis'ra'el vanuit Dhulikhel, een stadje dat zo'n dertig kilometer ten zuiden van de Nepalese hoofdstad Kathmandu ligt, druk bezig met het begeleiden en organiseren van hun Aliya [terugkeer] naar Israël. Ze geven cursussen in de Hebreeuwse taal, verschaffen informatie over de Israëlische samenleving en helpen met het regelen van de formaliteiten. De eerste 1000 leden van de B'nei M'nashe waren in augustus 2007 op Ben Gurion gearriveerd en in januari 2013 is het 2000ste lid van deze stam na 2700 jaar vanuit India teruggekeerd naar Israël, het land van zijn voorouders. De Aliya gaat nog steeds door, want het is de bedoeling om nog eens 7000 Joden uit deze regio naar huis te brengen. Toch zijn de B'nei M'nashe niet de enige Indiërs die aanspraak maken op de Wet op de Terugkeer, want in Zuid-India zijn er ook nog de B'nei Ef'rayim, die zich als nakomelingen van Israëlische ballingen van de stam Ef'rayim [Efraïm] beschouwen. Een

andere bekende Joodse gemeenschap is er in het Indiase Kuchin geweest. De Kuchin-Joden, die eveneens erkend zijn als afstammelingen van Israëlieten, wonen tegenwoordig allemaal in Israël. Over deze Indiase Joden is daar zelfs een museum in de Moshav Nevatim. In het zuidwesten van India zijn er diverse Joodse gemeenschappen. Zo wonen er aan de kust van Malabar Joden die claimen afkomstig te zijn uit de tien noordelijke stammen van Israël, terwijl in Kerala ook de zogenaamde Kanaya-Joden wonen, die door hun burens in het Malayam 'Thekkumbhagar' genoemd worden, hetgeen 'Zuidelijken' betekent. Ze worden echter niet zo genoemd omdat ze in Zuid-India wonen, maar omdat hun voorouders afkomstig waren uit het zuidelijke koninkrijk Juda. De grootste Joodse gemeenschap van heel India en zelfs Pakistan zijn de B'nei Yis'ra'el, die een specifieke Joodse variant van het Marathi spreken, een soort Indiaas Jiddisch als u begrijpt wat ik bedoel. Daarnaast spreken ze ook Hindi en Urdu. De Indiase B'nei Yis'ra'el wonen voornamelijk in en rondom Mumbai, maar ook in steden als Ahmadabad en Pune. De woongebieden van de Pakistaanse B'nei Yis'ra'el zijn onder andere Karachi en Peshawar, maar velen van hen zijn inmiddels naar Israël geëmigreerd en wonen vooral in Ashdod en omgeving. Ook de voorouders van de 5 miljoen Kashmiri's in het noorden van India komen volgens de overlevering uit Israël. Dat zou best nog wel eens kunnen, want ondanks het feit dat ze Moslims zijn vieren ze Pesach, het Joodse Paasfeest, en velen van hen dragen zelfs Hebreeuwse namen. Evenals bij de Pathanen is er ook bij de Kashmiri's een onderzoeksgroep bezig om na te gaan in hoeverre zij van Joodse afkomst zijn.

Indonesië

In Indonesië is er met uitzondering van de Molukkers eigenlijk nooit een Joodse gemeenschap geweest, die zich zou beroepen op een afstamming van de Israëlieten uit de ballingschap. Er bestond weliswaar volgens de verhalen van oudere mensen op de Sunda eilanden een vroege Joodse nederzetting uit een tijd lang voordat de eerste Europeanen daar kwamen, maar de juiste datering en haar omvang zijn helaas niet bekend. Pas in het koloniale tijdperk vestigden zich grotere groepen van Joden in Nederlands-Indië. Naast de Nederlandse en Duitse Joden waren ook de zogenaamde Bagdad-Joden in Indië woonachtig. Zij vormden de grootste Joodse gemeenschap. Deze Sefardische vluchtelingen uit Irak konden zich door hun bekendheid met de Arabische cultuur natuurlijk gemakkelijker aan de Indische samenleving aanpassen dan de Ashkenazische Joden uit Europa. Maar in het kader van deze studie gaat onze aandacht meer uit naar de Molukse eilanden. De Molukkers zeggen, dat ze volgens de overlevering afkomstig zijn van de stam Gad, één van de tien stammen uit het noordelijke koninkrijk Israël, die door de Eeuwige in ballingschap werden weggevoerd vanwege hun afgoderij. Volgens de Molukse rabbi Avner Sahertian is de naam Maluku afgeleid van de Hebreeuwse naam Moloch of Milkom. Dat was een van de vele afgoden die de Israëlieten destijds vereerden en om deze reden werden ze uit hun land verdreven. De traditie zegt, dat leden van de stam Gad in India terecht waren gekomen en vanuit Madras met boten naar de Molukse eilanden zijn gegaan en zich daar hebben vermengd met de lokale bevolking. Veel Molukkers zijn zich bewust van hun afkomst en hebben daarom een diepgewortelde sympathie voor Israël. In Israël is dit bekend, en zo is het dus niet verwonderlijk, dat er een aantal jaren geleden een artikel in het Israëlietische blad "Unit Israel Buletin" stond, waarin te lezen was, dat de Molukkers afkomstig zijn uit de verdwenen stam van Gad. Tegenwoordig komen er veel Molukkers voor hun Joodse identiteit uit, dragen Davidsterren en andere symbolen uitingen om daarmee hun band met Israël te tonen. Ooit zullen ook zij terugkeren naar het land van hun voorouders.

Ethiopië

Van de Ethiopische Joden, de Beta Yis'ra'el, werd lange tijd gedacht, dat zij nakomelingen zouden zijn van een buitenechtelijk kind uit een geheime relatie tussen Sh'lomo [Salomo] en de koningin van Sheba, maar inmiddels zijn de Falasha's, zoals zij ook genoemd worden, door het Israëlietische opperrabbinat officieel erkend als afstammelingen van Israëlieten uit de stam Dan. Zij werden overigens al in de 16^e eeuw als zodanig erkend door de Egyptische rabbijn Sh'lomo ibn Avi Zimra (Radbaz), maar de bevestiging door rabbijnen uit 45 landen volgde pas in 1908. Tot 1977 kwamen slechts kleine groepjes Falasha's naar Israël, maar tussen 1977 en 1984 kregen al meer dan 8.000 Ethiopische Joden van hun regering toestemming om hun land te verlaten in ruil tegen wapenleveranties vanuit Israël. Maar daarna kwam opeens een grote

Exodus op gang: Tussen 21 november 1984 en 5 januari 1985 werden via een luchtbrug in de Operatie Mozes ruim 8.000 Falasha's vanuit Sudan naar Israël gebracht. In verband met de Arabische buurlanden moesten de vluchten in het geheim 's nachts worden uitgevoerd. In maart 1985 werden nog eens 494 Ethiopische Joden naar Israël gebracht in de Operatie Jozua. Van 23 t/m 25 mei 1991 werden in de Operatie Salomo binnen 36 uur en 25 minuten 14.324 Joden met 41 vluchten vanuit Addis Abeba naar Ben Gurion gebracht. De laatste 7.846 Joden die uit Ethiopië mochten vertrekken werden tussen november 2011 en augustus 2013 met de Operatie Duivenvleugels naar Israël gebracht. De profeet Sefanja profeteerde reeds over de terugkeer van de Ethiopische Joden: *"Van gene zijde der rivieren van Ethiopië zullen Mijn aanbidders, Mijn verstrooiden, Mijn offer brengen. Te dien dage zult gij u niet behoeven te schamen over al de daden waarmede gij tegen Mij hebt overtreden, want dan zal Ik uit uw midden uw hoogmoedig juichenden verwijderen. En voortaan zult gij niet meer overmoedig zijn op Mijn heilige berg. En Ik zal in uw midden overlaten een ellendig en gering volk, en wie schuilen bij de naam van de Eeuwige. Het overblijfsel van Israël zal geen onrecht doen noch leugen spreken, en in hun mond zal geen bedrieglijke tong gevonden worden, want zij zullen weiden en nederliggen, zonder dat iemand hen verschrikt. Jubel, dochter van Tziyon [Sion]; juich, Israël; verheug u en wees vrolijk van ganser harte, dochter van Jeruzalem! De Eeuwige heeft uw gerichten weggenomen, Hij heeft uw vijand weggevaagd. De Koning Israëls, de Eeuwige, is in uw midden; gij zult geen kwaad meer vrezen!"* **Surinaams:** *"Den suma disi sa anbegi Mi, a umapikin fu Mi pipel disi ben panya sa komopo fu moro farawe leki den liba fu Etiopia, fu tyari Mi ofrandi kon. Tapu a dei dati, yu no sa firi syen fu ala yu wroko, di yu ben du sondu agensi Mi; bikasi dan Mi sa puru na yu mindri den suma disi de prisiri na ini yu bigi-memre, èn yu no sa opo yusrefi moro bikasi fu Mi santa bergi. So srefi, Mi sa libi wan pina èn poti pipel na yu mindri, èn den sa fertrow na ini a nen fu Masra. Den suma disi de libi abra fu Israël no sa du sondu, èn den no sa meki lei; den no sa feni wan kori tongo na ini den mofo; bikasi den sa nyan èn didon, èn no wan suma sa meki den frede. Singi, o umapikin fu Sion; bari, o Israël; de breiti èn prisiri nanga yu heri hati, o umapikin fu Yerusalem! Masra ben teki ala den krutu fu yu tyari gowe; A ben trowe yu feyanti; a Kownu fu Israël, Masra, de na yu mindri; yu no sa si takrudu moro!"* (צפניה Tz'fan'ya [Sefanja] 3:10-15). De Beta Yis'ra'el zijn echter niet de enige Afrikanen, die zich beroepen op Israëlitische voorouders. Ook de Igbo-Joden in Nigeria zeggen afkomstig te zijn van ballingen uit diverse stammen Israëls, die zich in hun contreien hebben gevestigd. Een andere bevolkingsgroep in Afrika, die volgens haar mondelinge traditie zeer nauw verbonden is met Israël, is de Lemba-stam, (Vhalemba). De overlevering zegt, dat hun voorouders Joden waren, die vanuit Sena in Jemen naar Afrika gevlucht zijn. Sena staat erom bekend, dat daar vroeger inderdaad veel Joden gewoond hebben. Deze Jemenitische Joden splitsten zich in meerdere groepen. Een deel van hen vestigde zich in Ethiopië, waar ze aansluiting vonden bij de daar reeds aanwezige Joden, anderen trokken verder naar Kenia en Tanzania, waar ze zich met de plaatselijke bevolking vermengden. Weer anderen trokken naar Mozambique, Zimbabwe en Zuid-Afrika. De huidige nakomelingen van deze Joden onderscheiden zich qua uiterlijk weliswaar niet van de overige Afrikanen in de landen waar ze woonachtig zijn, maar wel door hun tradities en specifieke religieuze gebruiken, die gebaseerd zijn op die van het Jodendom. Ze geloven in één G'd, die ze Nwali noemen, besnijden hun jongetjes, dragen een soort Kipa, onderhouden de Shabat, die ze in gebed doorbrengen, kerven een Davidster op hun grafstenen, eten geen varkensvlees en hanteren zelfs het rabbijnse verbod op het mengen van vlees- en melkspijzen. In de jaren '90 werd een grootscheeps erfelijkheidsonderzoek onder de Lemba's doorgevoerd en de diverse proeven hebben inderdaad aangetoond, dat zij afkomstig zijn van Joodse voorouders. Sterker nog: DNA-onderzoek liet zelfs zien, dat in 8,8% van de Lembamannen het uitzonderlijke Joodse priester-gen in hun Y-chromosoom voorkomt, hetgeen betekent, dat hun voorouders, die ruim drieduizend jaar geleden leefden, tot de Kohanim behoorden. Onder de onderzochte mannen van de Buba-stam van de Lemba's ligt het percentage zelfs bij 53%! Heel bijzonder!

Amerika

Ik zou nog terugkomen op de Israëlieten, die de oceaan waren overgestoken naar Amerika. Toen enkele Spaanse missionarissen in 1642 in de bergachtige wildernis van Ecuador een groep Indianen tegenkwamen, werden zij door hen begroet met het "Sh'ma Yisra'el", de Joodse

geloofsbelijdenis. Een van de missionarissen, Antonio de Montezinus, een Marraanse Jood, die op gedwongen basis tot het katholicisme bekeerd was, vertaalde dit aan zijn begeleiders in het Spaans. Tot zijn grote verbazing spraken deze Indianen vloeiend Hebreeuws alsof het hun moederstaal was en vertelden hem, dat zij weggevoerde Israëlieten waren uit de stammen van Ruben en Levi. In 1587 werd in Argentinië door de Jezuïet Nicholas Deltsu een Indiaanse stam gevonden waarvan de leden Hebreeuwse namen hadden zoals Moshe, Avraham enzovoorts. Ook waren hun mannen net zoals hun voorouders besneden. Eveneens in Argentinië werden er in 1974 ronde stenen gevonden met daarop een zevenarmige Menora en Aramese inscripties alsook een langwerpige steen met de gravure van een schip en de naam Tzipora. Misschien was dat de naam van het schip? Volgens wetenschappers zijn deze stenen ruim 3.000 jaar oud. Ook in Peru zijn Indianen met een Joodse achtergrond gevonden. Ze worden de 'Inca-Joden' genoemd. Zelf noemen ze zich de 'B'nei Moshe', de zonen van Mozes. Hun aantal wordt op dit moment op 150 geschat, waarvan inmiddels de helft in Israël woont.

Conclusie

Natuurlijk zijn er nog veel meer landen en volken waar we de verstrooide kinderen Israëls en hun nakomelingen tegenkomen, en natuurlijk valt er over dit onderwerp nog veel meer te zeggen, maar ik moet deze studie nu toch wel afronden. De Eeuwige heeft in Zijn Woord beloofd, dat Hij de Israëlieten, die Hij onder de volken verstrooid heeft, weer terug zal brengen naar hun eigen land en wat Hij belooft zal Hij ook doen, maar tot het zover is moeten we wel zeer voorzichtig zijn met allerlei voorbarige conclusies, mythes en vreemde leerstellingen die de ronde doen. In deze studiereeks hebben we gelezen, dat de Israëlieten wegens hun afgoderij zwaar gestraft en over de hele wereld verspreid werden, zoals Moshe [Mozes] het in דְּבָרִים D'varim [Deuteronomium] 29 reeds heeft aangekondigd, maar in hoofdstuk 30:2-6 liet hij hen ook weten, dat de Eeuwige hen weer terug zal brengen als ze berouw tonen en tot inkeer komen: *“En wanneer gij u dan tot de Eeuwige, uw G'd, bekeert en naar Zijn stem luistert overeenkomstig alles wat ik u heden gebied, gij en uw kinderen, met geheel uw hart en met geheel uw ziel, dan zal de Eeuwige, uw G'd, in uw lot een keer brengen en Zich over u erbarmen; Hij zal u weer bijeenbrengen uit al de volken, naar wier gebied de Eeuwige, uw G'd, u verstrooid heeft. Al waren uw verdrevenen aan het einde des hemels, de Eeuwige, uw G'd, zal u vandaar bijeenbrengen en vandaar halen; de Eeuwige, uw G'd, zal u brengen naar het land, dat uw vaders bezeten hebben, gij zult het bezitten en Hij zal u weldoen en u talrijker maken dan uw vaders. En de Eeuwige, uw G'd, zal uw hart en het hart van uw nakroost besnijden, zodat gij de Eeuwige, uw G'd, liefhebt met geheel uw hart en met geheel uw ziel, opdat gij leeft.”* Surinaams: *“En yu sa kon baka na Masra yu Gado, èn yu sa gi yesi na En sten na alasani disi mi komanderi yu tide, yu nanga yu pikin, nanga yu heri hati, èn nanga yu heri sili; dan Masra yu Gado sa kenki yu katibo fasi, èn A sa abi sari-hati gi yu, èn A sa kon baka èn tyari yu komopo makandra fu ala den folku pe Masra yu Gado ben panya yu. Efu A ben yagi iniwan fu yu te leki a kaba-pisi fu heimel, toku Masra yu Gado sa tyari yu kon makandra fu drape, èn A sa tyari yu kon baka fu drape; èn Masra yu Gado sa tyari yu kon na ini a kondre disi den tata fu yu ben abi, èn yu sa abi en; èn A sa du yu bun, èn meki yu kon furu pasa den tata fu yu srefi. En Masra yu Gado sa besnei yu hati nanga a hati fu yu pikin, fu lobi Masra yu Gado nanga yu heri hati èn nanga yu heri sili, so dati yu kan libi.”* Ik wil deze bijbelstudie afsluiten met de woorden van de profeet Ezechiël: *“Ik werd opnieuw door de hand van de Eeuwige gegrepen. Zijn Geest voerde mij mee en hij zette mij neer in een dal vol beenderen. Ik moest er aan alle kanten omheen lopen, en zo zag ik dat er verspreid over het dal heel veel beenderen lagen, die helemaal waren uitgedroogd. De Eeuwige vroeg mij: Mensenkind, kunnen deze beenderen weer tot leven komen? Ik antwoordde: Eeuwige, mijn G'd, dat weet u alleen. Toen zei Hij: Profeteer, en zeg tegen deze beenderen: Dorre beenderen, luister naar de woorden van de Eeuwige! Dit zegt G'd, de Eeuwige: Beenderen, ik ga jullie adem geven zodat jullie tot leven komen. Ik zal jullie pezen geven, vlees op jullie laten groeien en jullie met huid overtrekken. Ik zal jullie adem geven zodat jullie tot leven komen, en jullie zullen beseffen dat ik de Eeuwige ben. Ik profeteerde zoals mij was op gedragen. Zodra ik dat deed hoorde ik een geluid, er klonk een geruis van botten die naar elkaar toe bewogen en zich aaneen voegden. Ik zag pezen zich aanhechten en vlees groeien, ik zag hoe er huid over de botten heen trok, maar ademen deden ze nog niet. Toen zei Hij tegen mij: Profeteer tegen de wind, profeteer, mensenkind, en zeg*

tegen de wind: Dit zegt G'd, de Eeuwige: Kom uit de vier windstreken, wind, en blaas in deze doden, zodat ze weer gaan leven. Ik profeteerde zoals Hij mij gezegd had, en de lichamen werden met adem gevuld. Ze kwamen tot leven en gingen op hun voeten staan: een onafzienbare menigte. En Hij zei tegen mij: Mensenkind, deze beenderen zijn het volk van Israëel. Het zegt: Onze botten zijn verdord, onze hoop is vervlogen, onze levensdraad is afgesneden. Profeteer daarom en zeg tegen hen: Dit zegt G'd, de Eeuwige: Mijn volk, ik zal jullie graven openen, ik laat jullie uit je graven komen en ik zal jullie naar het land van Israëel terug brengen. Jullie zijn Mijn volk, en jullie zullen beseffen dat ik de Eeuwige ben als ik je graven open en jullie uit je graven laat komen. Ik zal jullie Mijn adem geven zodat jullie weer tot leven komen, ik zal jullie terug brengen naar je land, en jullie zullen beseffen dat ik de Eeuwige ben. Wat ik gezegd heb, zal ik doen, zo spreekt de Eeuwige. De Eeuwige richtte zich tot mij: Mensenkind, neem een stuk hout en schrijf daarop: Yehuda [Juda], en de Israëlieten die bij hem horen. Neem dan nog een stuk hout en schrijf daarop: Yosef [Jozef] - dat is het stuk hout van Efrayim [Efraïm] - en heel het volk van Israëel dat met hem verbonden is. Voeg die twee samen tot één geheel, zodat ze in je hand één stuk hout vormen. En als je volksgenoten je vragen: Wil je ons vertellen wat je hiermee bedoelt? zeg dan: Dit zegt G'd, de Eeuwige: Ik neem het stuk hout van Yosef [Jozef] - dat van Efrayim [Efraïm] dus - en van de stammen van Israëel die met hem verbonden zijn, en ik leg dat tegen het stuk hout van Yehuda [Juda] aan. Ik maak er één stuk hout van, in Mijn hand zullen ze één worden. De stukken hout waarop je geschreven hebt, moet je duidelijk zichtbaar in je hand houden, en dan zeggen: Dit zegt G'd, de Eeuwige: Ik haal de Israëlieten weg bij de volken waar ze terechtgekomen zijn, Ik zal ze overal vandaan bijeenbrengen en ze naar hun land laten terugkeren. Ik zal één volk van hen maken in het land en op de bergen van Israëel, en één koning zal over hen allen regeren. Niet langer zullen ze uit twee volken bestaan en verdeeld zijn in twee koninkrijken. Ze zullen zich niet meer verontreinigen met hun afgoden en hun afschuwelijke misdaden, Ik zal hen van hun zondige ontrouw redden en hen reinigen. Zij zullen Mijn volk zijn en ik zal hun G'd zijn. David, Mijn dienaar, zal hun koning zijn, en samen zullen ze één herder hebben. Mijn regels zullen ze in acht nemen en volgens Mijn wetten zullen ze leven. Ze zullen wonen in het land dat ik aan mijn dienaar Ya'aqov [Jakob] gegeven heb, het land van jullie voorouders. Zij en hun kinderen en de kinderen van hun kinderen zullen daar voor altijd wonen, en mijn dienaar David zal voor altijd hun vorst zijn. Ik sluit met hen een vredesverbond. een verbond dat eeuwig zal duren. Ik zal hun een vaste woonplaats geven en hen talrijk maken; Mijn heiligdom zal voor altijd in hun midden staan. Bij hen zal ik wonen; ik zal hun G'd zijn en zij zullen Mijn volk zijn. En de volken zullen beseffen dat Ik, de Eeuwige, Israëel heilig doordat Mijn heiligdom voor altijd in hun midden is!"

Surinaams: "A anu fu Masra ben kon na mi tapu, èn A ben tyari mi go na ini a Yeye fu Masra, èn A ben saka mi na mindri fu wan lagi presi disi ben furu nanga bonyo, èn A ben meki mi waka pasa lontu den; èn luku, den ben de furu na ini a opo lagi presi, èn luku, den ben kon tumusi drei kaba. En A ben taki gi mi taki: Sumapikin, den bonyo disi kan libi? En mi ben piki taki: O Masra Gado, Yu sabi. A ben taki agen gi mi taki: Taki profeyiti-taki na tapu den bonyo disi, èn taki gi den taki: O un drei bonyo, yere a wortu fu Masra. So Masra Gado de taki gi den bonyo disi taki: Luku, Mi sa meki bro kon na un ini, èn un sa libi. En mi sa poti titei na un tapu, èn Mi sa tyari meti kon na un tapu, èn Mi sa tapu un nanga buba èn Mi sa poti bro na un ini, èn un sa libi; èn un sa sabi dati Mi de Masra. So mi ben taki profeyiti-taki so leki A ben komanderi mi; èn di mi ben taki profeyiti-taki, luku, wan bari ben de; èn den bonyo ben bigin fu seki, èn den bonyo ben kon makandra, bonyo na bonyo. En di mi ben luku, luku, den titei nanga meti ben kon na den tapu, èn a buba ben tapu den, ma den no ben abi bro na den ini. Dan A ben taki gi mi taki: Taki profeyiti-taki na a winti; taki profeyiti-taki, sumapikin, èn taki gi a winti taki: so Masra Gado de taki: Kon fu den fo winti, o bro, èn bro na tapu den disi ben dede, so dati den sa libi. So mi ben taki profeyiti-taki so leki A ben komanderi mi, èn bro ben kon na den ini, èn den ben libi, èn den ben opo tanapu na tapu den futu, wan tumusi bigi legre. Dan A ben taki gi mi taki: Sumapikin, den bonyo disi de a heri oso fu Israëel; luku, den taki: Wi bonyo kon drei kaba, èn howpu no de gi wi moro; èn den koti wi puru kaba! Fu dat'ede taki profeyiti-taki gi den taki: so Masra Gado de taki: Luku, o Mi pipel, Mi sa opo un grebi, èn meki un komopo fu un grebi, èn Mi sa tyari un kon na ini a kondre fu Israëel, èn un sa sabi dati Mi de Masra, di Mi ben opo un grebi, o Mi pipel, èn Mi ben tyari un komopo fu un grebi. En Mi sa poti Mi Yeye na un ini, èn un sa libi, èn Mi sa poti un na ini un eigi kondre; dan un sa sabi dati Mi, Masra, ben taki so, èn Mi ben du en tu: so Masra

de taki. A wortu fu Masra ben kon agen na mi taki: Moro fara, yu sumapikin, teki wan tiki èn skrifi na en tapu taki: Fu Yuda, èn fu a pikin fu Israël, en mati; dan teki wan tra tiki, èn skrifi na en tapu taki: Fu Yosef, a tiki fu Efraïm, èn fu a heri oso fu en mati Israël; èn fasi den makandra fu tron wan tiki; èn den sa tron wan tiki na ini yu anu. En te den pikin fu yu pipel sa aksi yu taki: Yu no sa sori wi san disi wani taki? Dan taki gi den taki: So Masra Gado de taki: Luku, Mi sa teki a tiki fu Yosef, disi de na ini a anu fu Efraïm, nanga den famiri fu Israël, den mati fu en, èn Mi sa poti den makandra nanga en, nanga a tiki fu Yuda, èn Mi sa meki den tron wan tiki, èn den sa de wan na ini Mi anu. En den tiki disi yu ben skrifi na den tapu sa de na ini yu anu na fesi fu den ai. En taki gi den taki: so Masra Gado de taki: Luku, Mi sa teki den pikin fu Israël komopo na mindri fu den heiden suma, pe den ben go, èn Mi sa tyari den kon makandra na ibri sei, èn Mi sa tyari den kon na ini den eigi kondre! En Mi sa meki den tron wan pipel na ini a kondre na tapu den bergi fu Israël, èn wan kownu sa de kownu fu den alamala; èn den no sa de tu pipelmoro, èn den no sa prati na ini tu kownukondre moro kwet'kweti; èn den no sa pori densrefi nanga den popki efu den fisti sani, èfu nanga iniwan fu den sondu; ma Mi sa ferlusu den komopo fu ala presi pe den de tan, pe den ben du sondu, èn Mi sa krini den; so den sa de Mi pipel, èn Mi sa de den Gado. En Mi dinari David sa de kownu na den tapu, èn den alamala sa abi wan skapuman; den sa waka na ini Mi krutu tu, èn den sa hori Mi komanderi, èn den sa du den. En den sa tan na ini a kondre disi Mi ben gi na Mi dinari Jakob, pe un tata ben tan, èn den sa tan drape, den nanga den pikin nanga den bakaten pikin fu têgo, èn Mi dinari David sa de den fesiman fu têgo. Moro fara, Mi sa meki wan ferbontu fu freide nanga den; a sa de wan ferbontu fu têgo nanga den; èn Mi sa poti den, èn Mi sa meki den kon hipi, èn Mi sa seti Mi santa presi na den mindri fu têgo. Mi tabernakel sa de nanga den tu; ya, Mi sa de a Gado fu den, èn den sa de Mi pipel. En den heiden suma sa sabi dati Mi, Masra, meki Israël kon santa, te Mi santa presi sa de na den mindri fu têgo!" (יְחֶזְקֵאל Y'chez'q'el [Ezechiël] 37:1-28, NBV). Amen!

Werner Stauder